

INTEGRUOTA EUROPOS MOKĖJIMŲ KORTELE, INTERNETU IR MOBILIUOJU TELEFONU RINKA

ANALIZĖS SANTRAUKA

Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) pateikia analizę dėl Europos Komisijos (EK) siūlymo reguliuoti apskaitimo mokestį (AM) Europoje.

Prekybininkas moka apskaitimo mokestį (AM), kai yra atliekamos mokėjimo operacijos tarp prekybininko banko ir vartotojo banko už vartotojo įsigyjamas prekes ir paslaugas, už kurias yra sumokama vartotojo išsiimtoms kortelės pagalba iš jo/jos banko.

Trumpai apie problemą

Europos Komisijos teigia:

1. Dabartiniai AM yra per dideli, skiriasi tarp valstybių ir nėra skaidrūs. Kadangi tokia situacija trukdo vystytis vieningai Europos rinkai, reikia imtis reguliavimų.
2. Šis mokestis (AM) yra pagrindinis kliuvinys e-komercijos augimui, naujų inovatyvių elektroninių mokėjimo metodų atsiradimui ir vieningos rinkos sukūrimui.
3. AM dydžių suvienodinimas visoje ES paskatintų konkurenciją, inovacijas ir e-komercijos augimą.
4. Papildomi reguliavimai, tokie kaip kelių mokėjimo prekių ženklų buvimas ant kortelės, „lengvesnis patekimas į rinką“ naujiems žaidėjams, įvairių lygių standartizacija, pokyčiai įmonių nuosavybės struktūroje (atskiriant mokėjimo kortelių operatorius nuo mokėjimo procesų vykdymo kompanijų), duotų naudos.

LLRI teigia:

1. LLRI sutinka su EK keliamu tikslu sukurti vieningą integruotą Europos rinką, tačiau mano, kad EK pasiūlytos priemonės nėra visai tinkamos šiam tikslui pasiekti, o labiau pakenktų vartotojams ir prekybininkams ir sumažintų ES konkurencingumą, jeigu būtų įgyvendintos.
2. Labiausiai nuo reguliavimų nukentėtų vartotojai ir nauji arba besikuriantys verslai, kurie kuria arba yra priklausomi nuo naujų inovatyvių sprendimų skirtų e-komercijai, nes vieni tikėtina gautų mažesnę produktų arba paslaugų pasirinkimą didesnėmis kainomis, o kitiems mažėtų paskatos diegti inovacijas ir imtis investicijų.

Trumpa siūlomų reguliavimų analizė

- ES šalių mokėjimų rinkų skirtumai nereiškia, kad rinka neveikia.** Rinkos sąlygos (ekonomikos lygis, technologijų lygis, reguliavimo aplinka ir kt.) nulemia AM dydį valstybėse, o kadangi rinkos sąlygos skiriasi kiekvienoje valstybėje dėl to ir AM yra skirtingas. Aukšti AM yra tose valstybėse, kuriose nėra reikalingos infrastruktūros kurti, vystyti ir skatinti mokėjimų kortele, internetu ir mobiliuoju telefonu paplitimą. Tuo tarpu šalys su mažais AM, dažniausiai, mėgaujasi dideliu kortelių naudotojų skaičiumi, didesnės vertės sandoriais atsiskaitant kortele, dideliu skaičiumi vietų, kur priimamos kortelės, o be to ir žmonės yra įpratę ir linkę naudotis elektroniniais mokėjimo metodais, mažiau naudojami grynaisiais pinigais arba tiesioginiu pavedimu. Tinkamas pavyzdys yra Estija ir Lietuva. Estijoje AM yra mažesnis negu Lietuvoje, dėl to, kad kortelės yra labiau paplitusios ir naudojamos, atliekami didesnės vertės sandoriai bei yra daugiau vietų, kuriose galima atsiskaityti kortele.
- Priverstinis kelių prekių ženklų naudojimas didina sąnaudas.** Siūlymas priversti įmones naudoti kelis prekių ženklus ant mokėjimo kortelės sukeltų daugybę klausimų ir problemų. Kuris prekės ženklas atsakingas vagystės ar apgaulės atveju? Skirtingi prekių ženklai taiko skirtingas technologijas ir IT protokolus. Kaip viską suderinti ir kas mokės? Kaip keli prekių ženklai paveiktų laiką praleidžiamą prie kasos ir kuris iš jų yra pagrindinis? Ar vartotojas gali pasirinkti pagrindinį prekės ženklą iškart ar turės daryti pasirinkimus kas kartą mokant? Užuoat sukūrus daugiau naudos vartotojui ir didinus kortelių naudojimą, kelių prekių ženklų naudojimas gali turėti priešingą poveikį. Tikėtina brangesnė paslauga vartotojui, dėl padidėjusių sąnaudų, susijusių su šių pasiūlymų įgyvendinimu, mažesnis paslaugų pasirinkimas.
- Įmonių išskaidymas nedidina efektyvumo, bet didina sąnaudas ir kainas.** EK teigia, kad nuosavybės išskaidymas, atskiriant kortelių schemų operatorius (motininė įmonė) nuo mokėjimų vykdymo įmonių (dukterinė įmonė) sudarytų geresnes sąlygas patekti į rinka naujiems arba pigesniems kortelių schemų operatoriams, o tai paskatintų konkurenciją. Tačiau, toks kortelių schemų operatorių atskyrimas nuo mokėjimų vykdymo dukterinių įmonių galėtų reikšti didesnes veiklos sąnaudas, o tai reikštų didesnius mokesčius tiek vartotojams, tiek prekybininkams. Tai galėtų atsitikti dėl to, kad įmonės nebegalėtų pasinaudoti masto ekonomija, negalėtų standartizuoti procesų ir tai sumažintų efektyvumą. Per daugelį metų įmonės investavo didelius pinigus, kad pagerintų procesus, sumažintų sąnaudas ir susikurtų reputaciją. Labai tikėtina, kad toks išskaidymas neskatins efektyvumo ir inovacijų didėjimo rinkoje, o verslininkai vengs imtis rizikos ir investicijų.
- Skaidrios ir pagrįstos kainos nustatymui nėra reikalingi reguliavimai.** Kaip teigia EK, vartotojai nežino, kiek kainuoja jų naudojamas atsiskaitymo metodas. Tačiau priverstinis informacijos apie kainos sudedamąsias dalis teikimas nėra išeitis bandant išspręsti problemą, kuri yra susijusi su informacijos trūkumu. Yra daugybė pavyzdžių, kai rinkos veikia puikiai, net jeigu vartotojai visai nenutuokia bendrų sąnaudų sudedamųjų dalių. Nuo „iPhone“ telefonų iki automobilių ar sąskaitų už elektrą. Vartotojams labiausiai rūpi galutinė prekės ar paslaugos kaina.
- Prievartinė standartizacija sumažins ES rinkos konkurencingumą.** Europos Komisija siūlo sukurti bendrą standartą, taikomą mokėjimo kortelėms ir jų operacijoms, sukurti standartizavimą prižiūrinčią instituciją arba pavesti tai atlikti jau esančioms bei sukurti standartus e- ir m-mokėjimams. Tačiau jau ir dabar yra rinkoje atsiradę ir nusistovėję standartai, egzistuoja ir ISO standartai šiuo metu esančioms mokėjimo kortelėms. E- ir m-mokėjimai yra nauji ir dar tik besivystantys mokėjimų metodai, ypač m-mokėjimai. Kadangi šis rinkos segmentas yra greitai besivystantis ir nuolatos kintantis, bendrų standartų sukūrimas ir

vertimas juos taikyti, tikėtina pristabdytų arba visai sustabdytų šios rinkos augimą. Norint Europai išlikti didžiausia e-komercijos rinka pasaulyje, svarbiausia leisti tokiems rinkos segmentas vystytis su kuo mažiau įsikišimų iš reguliuojančių institucijų. Mes niekada nesužinosime, kaip galėtų atrodyti naujas mokėjimo metodas rytoj, jeigu mes užkirsime kelią verslininkas juos kurti, verčiant juos laikytis standartų, kurie neskatina inovacijų.

6. **Pertekliniai mokėjimų ir duomenų apsaugos reguliavimai neužtikrina didesnio duomenų saugumo.** EK pabrėžia tą faktą, kad mokėjimų ir duomenų apsauga yra nepakankama ir todėl reikia patobulinimų, o šalių, galinčių prieiti prie jautrios vartotojų informacijos, skaičius turi išlikti minimalus. LLRI pritaria, kad duomenų apsauga yra svarbus dalykas. Įmonės padarė ir investavo labai daug ir investuoja toliau, kad būtų išvengta sukčiavimo atvejų. Tradicinių mokėjimo būdų, kortelių, bankomatų ir kitų atsiskaitymo vietų saugumas yra užtikrinamas, bet dėl greitai besivystančių internetinių technologijų, sukčiavimo atvejai vis dažniau pastebimi tarp e ir m-mokėjimų. Svarbu suprasti, kad reikia gerai apmąstyti kuriamus reguliavimus saugumui užtikrinti ir apskritai suvokti pačią sukčiavimo veiklos prigimtį. Mes siūlome EK susilaikyti nuo konkrečių standartų ar taisyklių taikymų įmonėms, dėl sukčiavimo ir duomenų praradimo atvejų prevencijos. Įmonėms visa tai labai rūpi ir jos pačios yra suinteresuotos užkirsti kelią sukčiavimo bei duomenų praradimo atvejams. Jos daug investuoja į naujausias technologijas bei vykdo griežtą patikrą. Be to, papildomi reguliavimai iš valdžios pusės pareikalauja papildomų išteklių (investicijos, laikas, žmogiškieji ištekliai), kurie galiausiai padidina sąnaudas ir galutinę kainą. Dar svarbiau, kadangi didelė dalis operacijų yra vykdoma tarptautiniu mastu, tam tikri reguliavimai gali trukdyti tarptautiniam suderinamumui.
7. **AM reguliavimo pasekmės atskirose šalyse neįrodo poreikio reguliuoti AM Europos Sąjungoje.** Reguliavimo rezultatas, susijęs su AM reguliavimu, puikiai matomas Ispanijoje ir Australijoje. Abiem atvejais, vartotojams teko mokėti didesnius kortelės, sąskaitos viršijimo mokesčius bankui bei sumažėjo nuolaidos ar kitos privilegijos. Bankai didino tokius mokesčius vartotojams, kadangi jie turėjo kompensuoti sumažėjusius piniginius srautus už AM iš prekybininkų. Svarbiausia, kad prekybininkai Ispanijoje ir Australijoje dėl sumažėjusių sąnaudų nesumažino kainų vartotojams. Tai buvo visiškai priešinga tam, ko šių valstybių valdžia tikėjosi. Galiausiai, atsirado mažiau paskatų investuoti, vystyti inovacijas, kurti naujus mokėjimo metodus ir verslininkams įžengti į rinką. Konkurencijai buvo suduotas rimtas smūgis, o vartotojai turėjo sumokėti už šį nepamatuotą ir neapgalvotą įsikišimą į rinką.

2011 m. Europoje cirkuliavo 727 mln. mokėjimo kortelių arba 1.44 kortelės gyventojui. Tai yra 4.6% nepiniginių mokėjimo instrumentų naudojimo padidėjimas, palyginti su prieš tai buvusiais metais. Iš viso buvo atlikta 90.6 mlrd. operacijų su mokėjimo kortele, vidutinė operacijos vertė siekė 52 EUR, o bendra apyvarta siekė 1.9 trln. EUR. „Ecommerce Europe“ teigimu, e-komercijos rinka augo 19% 2012 m. Europa yra didžiausia e-komercijos rinka pasaulyje B2C segmente (verslas-vartotojas) su 35.1% rinkos dalies, kai tuo tarpu JAV ir Kanada turi 33.1%, o Azijos-Ramiojo vandenyno regionas turi 25.6% dalį. Skaičiuojama, kad 2016 m. pabaigoje Europos B2C rinka turėtų pasiekti 625 mln. EUR apyvartą arba dvigubai daugiau nei yra dabar. Be to, skaičiuojama, kad m-mokėjimai, naujausia mokėjimų platforma, turinti didžiausią potencialą, turėtų pasiekti 1 trln. USD apyvartą 2014 m., o Europoje tai sudarytų apie 350 mln. USD. Svarbu nepamiršti ir to fakto, kad Europoje 47% žmonių turi išmanųjį telefoną.

Nuorodos

- European Commission, Towards an integrated European market for card, internet and mobile payments, 11. 01. 2012, Green Paper
- European Central Bank (ECB), Payment statistics for 2011, press release, 10. 10. 2012 <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120910.en.html>
- Ecommerce Europe, European E-commerce to reach € 312 billion in 2012, 19% growth, press release 05. 23. 2013 <http://www.ecommerce-europe.eu/press/2013/05/press-release-european-e-commerce-to-reach-312-billion-in-2012-19-growth>
- Euromonitor, 2010
- Summary of the results of the Public Consultation on the future of electronic commerce in the Internal Market and the implementation of the Directive on electronic commerce (2000/31/EC), http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/e-commerce/summary_report_en.pdf
- CRA International, Regulatory intervention in the payment card industry by the Reserve Bank of Australia, Analysis of the evidence, 2008
- Juan Irazo, Pascual Fernandez, Gustavo Matias, Manuel Delgado, The effects of the mandatory decrease of interchange fees in Spain, 2012
- Börestam, Ann, and HeikoSchmiedel, *Interchange fees in card payments*. Occasional paper series N° 131, European Central Bank, September 2011,
- Visa, Interchange fees by country http://www.visaeurope.com/en/about_us/our_business/fees_and_interchange.aspx
- MasterCard, Intra-country interchange fees <http://www.mastercard.com/us/company/en/whatwedo/interchange/Country.html>
- Comments by MasterCard Incorporated, MasterCard International Incorporated and MasterCard Europe SPRL, Toward an Integrated European Market for Card, Internet and Mobile Payments, European Commission's Green Paper, 11. 04. 2012

